

تحلیل و نقدی کلی بر کتاب های زبان انگلیسی دوره اول متوسطه بر پایه الگوی یارمحمدی (۱۳۸۰)

آزاده نعمتی^۱

^۱ استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد جهرم، گروه آموزش زبان انگلیسی، جهرم، ایران

چکیده

کتاب های درسی در هر نظام آموزشی می تواند نقش موثرتری داشته باشد. هدف از این تحقیق نقد و بررسی کلی یک سری از کتب ملی آموزش زبان انگلیسی (متوسطه اول) به نام های Prospect 1, 2, 3 می باشد. این کتاب های تالیفی برای مدارس بر اساس الگو یارمحمدی (۱۳۸۰) مورد نقد و بررسی قرار گرفتند. در الگو یارمحمدی (۱۳۸۰) کتاب ها را می توان از سه جنبه محتوای مطالب درسی، مهارت و کلیات ارزیابی کرد. از آنجا که کتاب های Prospect تازه تالیف گردیده است از همان سه جنبه محتوای مطالب درسی، مهارت و کلیات، کتاب های جدید مورد ارزیابی قرار گرفت و همزمان با کتاب های قدیم مقایسه شد. نتایج نشان داد که هرچند ممکن است هنوز نقطه ضعف های ی در کتاب وجود داشته باشد، از لحاظ ۳۲ خصیصه و سه مؤلفه کلی، تلاش های مولفان در تهیه کتاب های جدید زبان انگلیسی بی اثر نبوده و کتاب های تالیفی جدید به نسبت کتاب های قبلی پیشرفت کرده اند.

واژه های کلیدی: الگوی ارزیابی کتب درسی یارمحمدی (۱۳۸۰)، کتاب های زبان دوره متوسطه اول، نقد و بررسی کتب درسی

۱. مقدمه:

در آموزش و تدریس هر مطلبی علاوه بر معلم به کتاب های درسی نیاز است. شاید بتوان گفت که وجود یک کتاب درسی مناسب نقش معلم را کم رنگ تر می کند. در آموزش زبان نیز نیاز به کتاب های درسی محکمی برای تدریس در سیستم آموزش و پرورش می باشد. اقدام به نگارش اولین کتاب های درسی زبان انگلیسی پیش از دانشگاه در ایران به سال ۱۳۱۶ و زمان وزارت اسماعیل مرآت وزیر فرهنگ، اوقاف و صنایع مستظرفه سابق برمی گردد (یارمحمدی، ۱۳۸۰). همانگونه که یارمحمدی (۱۳۸۰) ذکر کرده است با آغاز جنگ جهانی فعلیت نگارش کتاب متوقف شد و به جای آن مدتها از کتاب های درسی مختلفی که در انگلستان تدریس می شد استفاده شد. بنابراین اولین کوشش هدفمند توسط آموزش و پرورش در سال ۱۳۵۰ صورت گرفت و مجموعه منسجمی برای شش سال دبیرستان آن موقع در شش جلد انتشار یافت. پس از آن تغییراتی در نظام آموزش و پرورش و هم در متن های درسی صورت گرفت. اخیراً نیز کتاب های درسی زبان انگلیسی بازنگری شده اند. پس از تغییر، کتاب های درسی دوره اول متوسطه که شامل سه سال می باشد توسط شربیان، خیرآبادی، علوی مقدم، عنابی سراب، فروزنده شهرکی و باقری در سال ۱۳۹۲ به نگارش در آمده است و تحت عنوان Prospect 1, 2, 3 در اختیار دانش آموزان در مقطع دوره اول متوسطه قرار گرفته است. ارزیابی کتاب های تازه نگارش شده در جهت پیشبرد کار و محک زدن محاسن و اجیاناً کمبودها امری طبیعی به نظر می رسد. کتاب درسی مناسب کتابی است که برای سطوح مختلف فراگیران مورد استفاده قرار گیرد. «هر متنی را می توان در بوته ارزشیابی و نقد قرار داد» (یارمحمدی، ۱۳۸۰، ص. ۱۸۲). به نقل از یارمحمدی (۱۳۸۰) پیاده کردن آنچه در ذهن می گذرد کار ساده ای نیست. لذا هدف از تحقیق حاضر بررسی کتاب های تالیفی جدید و مقایسه اجمالی آن با کتاب های قبلی در جهت پیشبرد کار آموزش زبان انگلیسی می باشد.

۱.۱ اهداف تحقیق

از آنجا که کتاب های Prospect 1, 2, 3 تازه توسط طراحان درسی ایرانی آماده شده است و جایگزین کتاب های قبلی شده اند نقد کلی کتاب می تواند نقاط ضعف و قوت آن را نشان دهد. بنابراین هدف از پژوهش حاضر نقد و بررسی کلی کتاب و مقایسه با کتاب های قبلی بر پایه الگوی یارمحمدی (۱۳۸۰) می باشد. هدف اصلی مقاله بررسی معیارهای زیر در کتاب های درسی دوره اول متوسطه و مقایسه آن با همان معیارها در کتاب های قدیم می باشد. معیارهای در نظر گرفته شده به سه قسمت کلی تقسیم شده و هر کدام دارای مؤلفه هایی می باشد. انتخاب این مؤلفه ها به اهداف آموزش و پرورش و شیوه های آموزشی حاکم بستگی دارد. این مؤلفه ها عبارتند از: «محتوای مطالب درسی» که شامل تلفظ، دستور و واژگان می باشد؛ «مهارتها» که گوش کردن، سخن گفتن، خوندن و نوشتن را شامل می شود و «کلیات» که این سه مورد در مجموع دارای ۳۲ خصیصه می باشند.

بنابراین سوالات تحقیق زیر مطرح شدند:

۱. ارزیابی کتاب های درسی از لحاظ محتوای مطالب در مقایسه با کتاب های قبلی چگونه است؟
۲. ارزیابی کتاب های درسی از لحاظ مهارت ها در مقایسه با کتاب های قبلی چگونه است؟
۳. ارزیابی کتاب های درسی از لحاظ کلیات در مقایسه با کتاب های قبلی چگونه است؟

۲. پیشینه تحقیق

با ارزیابی مطالب و کتب درسی می توان در خصوص تاثیر آن بر استفاده کنندگان قضاوت نمود (تاملینسون، ۲۰۰۱). با انتخاب و تالیف یک کتاب درسی مناسب می توان از هدر رفتن سرمایه های ملی و انسانی جلوگیری کرد. کتاب های زبان انگلیسی جدید توسط دفتر تالیف کتاب های درسی جدید تالیف و انتشار یافته است. هدف از این کتاب ها ارتقاء آموزش زبان انگلیسی در مقاطع متوسطه بود. کتاب های جدید از لحاظ مختلف مورد نقد و بررسی قرار گرفته اند.

سودمند افشار (۱۳۹۴) با استفاده از روش ترکیبی کتاب زبان انگلیسی پایه هفتم را از لحاظ نمود جنسیت و قدرت بررسی کرده است. نتایج امار توصیفی نشان داد که مطالب کتاب واقعی و طبیعی نیست. همچنین مطالب به صورت یکسویه و متعصبانه از لحاظ مقوله فرهنگی ارایه شده است. علوی نیا و زین العابدینی (۱۳۹۴) بر اساس مدل سیزر و باشتورتکمن (۲۰۰۰) کتاب زبان انگلیسی سال هفتم را مورد بررسی قرار دادند. به نظر آنان تنوع بیشتری در طراحی تمرینات درسی مورد نیاز است. از لحاظ توانش بینا فرهنگی احمدی صفا و فراهانی (۱۳۹۴) هم کتاب سال هفتم را مورد ارزیابی قرار دادند. نتایج کار نشان داد که کتاب فاقد توان بالقوه لازم برای توانش بینا فرهنگی است. رمضانی و رستم بیک تفرشی (۱۳۹۴) کتاب پایه هفتم را بر مبنای دستور نقش گرای هالیدی بررسی کردند و نتایج را با آمار توصیفی تحلیل بیان نمودند. زندگی مقدم و رحیمی گل خندان (۱۳۹۴) این کتاب را از دیدگاه طرح درس فعالیت محور مورد بررسی قرار دادند. بر اساس یافته های آنها تنها ۱۶ تمرین از مجموع ۵۷ تمرین ساختار و ماهیت فعالیت محور داشت. هوش چندگانه در کتاب های دوره اول متوسطه توسط سلیمی و تاسه (۱۳۹۴) بررسی شد. نتایج کار آنان نشان داد که هوش های کلامی، زبانی و میان فردی بیشترین کاربرد را در این کتاب داشته اند.

بررسی پیشینه تحقیق نشان می دهد که بیشتر نقد و ارزیابی کتاب های زبان نقاط منفی کتاب ها را ذکر کرده اند و از ذکر نقاط مثبت و یا مقایسه آن با کتاب های قبلی اثری نمی باشد. بدین منظور تحقیق حاضر سعی دارد کتاب های جدید را از دیدگاهی جدید بررسی نماید.

۳. روش تحقیق

۱.۳ مواد تحقیق

از آنجا که کتاب های دوره اول متوسطه پایه کتاب های درسی می باشد و پرمخاطب ترین کتابهاست، کتاب های پایه اول، دوم و سوم متوسطه تحت عنوان Prospect 1, 2, 3 در این تحقیق مورد نقد و بررسی کلی قرار گرفته است.

۲.۳ چارچوب نظری تحقیق

از یک دهه گذشته تاکنون محققان در خارج و داخل کشور، روش ها و الگوهای متفاوتی جهت ارزیابی متون انگلیسی به کار برده اند (چاستین، ۱۹۷۱؛ تاکر، ۱۹۷۵؛ کاندلین و برین، ۱۹۷۹؛ شلدان، ۱۹۸۸؛ عامریان، ۱۹۸۷؛ شاهدی، ۱۳۸۰ و انصاری و بابایی، ۲۰۰۲). لازم به ذکر است که هر کدام از الگوها نقاط مثبت و ضعف خود را دارند. در این مقاله از الگوی ارزیابی یارمحمدی (۱۳۸۰) استفاده به عمل آمد چرا که این الگو ... لازم به ذکر است که الگوی یارمحمدی بر پایه الگوی تاکر (۱۹۷۵) بوده است.

الگوی یارمحمدی دارای سه جزء «محتوای مطالب درسی»، «مهارتها»، «کلیات» و چند زیربخش با ۳۲ صفت می باشد. در الگوی اولیه، ۱۸ صفت فهرست شده است اما در الگوی یارمحمدی ۳۲ صفت وجود دارد. بر اساس الگوی تاکر هر یک از این صفات وزن و امتیاز خاص خود را از ۰ تا ۵ دارد که آن را ((Value Scale (VS)) و در فارسی «ماث» یا «مقیاس ارزشی ثابت» می نامند. مقیاس دیگر مقیاس اکتسابی ((Marit Scale (MS)) یا «ما» در فارسی است که نشان می دهد هر یک از صفات مورد نظر در کتاب مورد بررسی تا چه حد محقق شده است، که تاکر این مقیاس را از ۰ تا ۴ نمره دهی کرده است. لازم به ذکر است که تعیین طیف ۰ تا ۵ برای مقیاس ارزشی ثابت و ۰ تا ۴ برای مقیاس اکتسابی صد در صد قراردادی است و می توانی هر عددی باشد.

۳.۳ بررسی و نمره دهی کتب دوره متوسطه اول

همانطور که در الگوی پیشنهادی یارمحمدی برای ارزیابی کتاب های درسی قبل از دانشگاه نشان داده شده است، باید امتیازات ارزشی را در امتیازات اکتسابی ضرب کنیم که حاصل ضرب آن ((Value Merit Product (VMP)) یا «حا» می باشد. در این

الگو از دو نوع خط تیره و ممتد استفاده شده است که خط تیره نشان دهنده امتیازات یک کتاب آرمانی است و خط ممتد نمره دهی یارمحمدی برای کتابهای زبان انگلیسی پیش از دانشگاه می باشد. در این تحقیق، دو ستون جدید که مربوط به نمره دهی کتابهای جدید می باشد و محقق آن را «ما.ج.» و «حاج.» می نامد، باز شده است که می توان آن را هم با کتابهای قبلی و هم با نمره کتابهای آرمانی همزمان مقایسه کرد و با خط متفاوت نشان داده شده است. هر یک از این ۳۲ صفت واضح روشن است و نیازی به توضیح اضافی ندارد. نمره دهی جدید توسط محقق انجام گرفته است و اینگونه ارزیابی طبق گفته یارمحمدی (۱۳۸۰) می تواند توسط یک فرد نیز انجام پذیرد.

۴. یافته ها و نتایج

در این قسمت تحلیل داده ها و نتایج به دست آمده گزارش می شود. برای سهولت بحث، نتایج سوالات تحقیق به صورت جداگانه و در قالب جداول ۱ تا ۳ ارائه می گردد. سوال تحقیق اول به ارزیابی کتابهای درسی از لحاظ محتوای مطالب و مقایسه آن با کتابهای قبلی می پردازد.

جدول ۱. مقایسه محتوای مطالب درسی در کتابهای قبلی و جدید

معیارها	ماث	ما.ق	ما.ج	حاق	حاج	نا	۰	۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸	۲۰
الف: محتوای مطالب درسی																	
یکم: تلفظ																	
۱. کامل بودن مطالب لازم و مربوط	۵	۲	۳	۱۰	۱۵	۲۰											
۲. مناسب بودن شیوه ارائه مطالب	۵	۳	۴	۱۵	۲۰	۲۰											
۳. کافی بودن و مناسب بودن تمرینات	۴	۲	۳	۸	۱۲	۱۶											
دوم: دستور																	
۴. کامل بودن مجموعه الگوهای لازم	۵	۳	۳	۱۵	۱۵	۲۰											
۵. مناسب بودن توالی الگوها	۴	۳	۴	۱۲	۱۶	۱۶											
۶. ارائه سازوکار لازم برای تشخیص و تمیز الگوها	۴	۴	۳	۱۶	۱۲	۱۶											
۷. کافی و مناسب بودن الگوهای تمرینی	۴	۴	۴	۱۶	۱۶	۱۶											
سوم: واژگان																	
۸. کامل بودن لغات و ترکیبات لازم با معانی مختلف در بافت و موقعیت داده شده	۵	۳	۴	۱۵	۲۰	۲۰											
۹. متنوع بودن مطالب، موضوعات و فعالیت های مناسب با ذوق افراد مختلف با توضیحات روشن	۴	۴	۴	۱۶	۱۶	۱۶											
۱۰. ارائه نقش ها و فعالیت های متنوع طبیعی	۵	۲	۳	۱۰	۱۵	۲۰											
۱۱. مناسب بودن سطح مطالب از نظر قابلیت درک	۵	۳	۳	۱۵	۱۵	۲۰											

ماث=مقیاس ارزشی ثابت (value scale)؛ ما.ق=مقیاس اکتسابی قبلی (previous merit scale)؛ ما.ج=مقیاس اکتسابی جدید (present merit scale)؛ حاق=حاصلضرب امتیازات ارزشی در اکتسابی قبلی (previous value merit product)؛ حاج=حاصلضرب امتیازات ارزشی در اکتسابی جدید (present value merit product)

جدول ۱ نشان دهنده ارزیابی محتوای مطالب درسی در کتاب های قبلی و جدید می باشد. این جدول تلفظ، دستور و واژگان را بررسی می کند. همانطور که مشاهده می شود در بحث تدریس تلفظ در هر سه گزینه کامل بودن مطالب، مناسب بودن شیوه ارایه و کامل بودن تمرینات، کتاب در مقایسه با گذشته نمره بیشتری گرفته است که نشان دهنده بالا رفتن کیفیت تدریس تلفظ است. قسمت دوم جدول به آموزش دستور مربوط است. برای این مؤلفه چهار گزینه وجود دارد که هر چهار گزینه یعنی کامل و مناسب بودن الگوهای لازم، ارائه سازوکار برای تشخیص الگوها و کافی بودن الگوها در کتاب های جدید به نسبت کتاب های قبلی ارتقاء یافته است و در قسمت سوم جدول تدریس واژگان بررسی شده است. در کتاب های جدید واژگان در موقعیت های جدید درس داده می شوند، اغات کامل هستند، در نقش های طبیعی استفاده می شوند و قابل درک اند. نمره ۴ در این جداول نشان دهنده این است که صفات مورد نظر در کتاب کاملاً محقق شده است و همانطور که مشخص است بیشتر صفات نمره ۴ گرفته اند و نمره ۳ که نشان می دهد نیاز است بر روی آن صفت بیشتر کار شود تا کتاب کامل گردد. تنها دو مؤلفه مناسب بودن توالی الگوهای دستور و متنوع بودن موضوعات برای واژگان در کتاب های قدیم نمره کامل گرفته بودند که در کتاب های جدید نیز نمره این دو مؤلفه کامل است.

در سوال تحقیق دو ارزیابی کتاب های درسی از لحاظ مهارت ها و مقایسه آن با کتاب های قبلی مد نظر بود.

جدول ۲. مقایسه مهارت ها در کتاب های قبلی و جدید

معیارها	ماث	ماق	ماج	حاج	تا	۰	۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸	۲۰
ب: مهارت ها																
یکم: گوش دادن																
۱۲. وجود تمرینات و فعالیت های تقویت گوش کردن	۵	۲	۳	۱۰	۱۵	۲۰										
۱۳. مناسب و افی بودن تمرینات گوش کردن	۲	۳	۳	۶	۶	۸										
دوم: سخن گفتن																
۱۴. وجود فعالیت ها و تمرینات تقویت سخن گفتن	۵	۲	۳	۱۰	۱۵	۲۰										
۱۵. مناسب بودن زمینه ها و نقش های سخن گفتن انفرادی و گروهی	۲	۳	۳	۶	۶	۸										
سوم: خواندن																
۱۶. وجود فعالیت ها و تمرین های لازم برای تقویت خواندن	۵	۴	۴	۲۰	۲۰	۲۰										
۱۷. وجود سازوکار لازم در تقویت درک مطلب	۵	۲	۳	۱۰	۱۵	۲۰										
۱۸. وجود سازوکار لازم در تقویت فنون خواندن	۵	۲	۳	۱۰	۱۵	۲۰										
چهارم: نوشتن																
۱۹. آموزش مطلوب رسم الخط با توالی مناسب و رابطه صوت و حرف	۵	۳	۳	۱۵	۱۵	۲۰										
۲۰. رعایت سازوکار آموزش نوشتن مطالب	۴	۲	۴	۸	۱۶	۱۶										
۲۱. بهره گیری از مطالب فراگرفته در نوشتن	۲	۴	۴	۸	۸	۸										

ماث=مقیاس ارزشی ثابت (value scale)؛ ماق=مقیاس اکتسابی قبلی (previous merit scale)؛ ماج=مقیاس اکتسابی جدید (present merit scale)؛ حاج=حاصل ضرب امتیازات ارزشی در اکتسابی قبلی (previous value merit product)؛ حاج=حاصل ضرب امتیازات ارزشی در اکتسابی جدید (present value merit product)

جدول ۲ مهارت های چهارگانه در کتاب را بررسی می کند. همانطور که در مقدمه کتاب ها هم ذکر شده است برای نخستین بار در این کتاب ها به آموزش همزمان چهار مهارت ارتباطی توجه شده و هیچ یک از این مهارت ها به نفع دیگری کنار گذاشته

نشده است. مهارت اول مربوط به گوش دادن است. در هر دو مؤلفه وجود تمرینات گوش دادن و مناسب و کافی بودن آن‌ها کتاب‌های جدید پیشرفت کرده‌اند اما هنوز جا دارد که از لحاظ مهارت شنیداری کاملتر شود.

مهارت سخن گفتن نیز همانند مهارت گوش دادن دارای دو مؤلفه تمرینات سخن گفتن و تمرینات گروهی بود که باز در هر دو مؤلفه کتاب‌های جدید به نسبت کتاب‌های قبلی پیشرفت داشته‌اند. در مهارت خواندن نیز به سه مؤلفه وجود تمرینات برای تقویت خواندن و درک مطلب و فنون خواندن کتاب‌های تالیفی جدید بهتر شده‌اند. در مهارت نوشتن نیز با سه مؤلفه آموزش رسم الخط یا توالی مناسب و رابطه صوت و حروف، رعایت سازوکار آموزش نوشتن مطالب و بهره‌گیری از مطالب فراگرفته در نوشتن کتاب‌های اخیر کاربردی تر شده‌اند. همچنین «از ویژگی‌های کتاب حاضر شیوه آموزش الفبا و سوادآموزی است که باشیوه‌های سنتی و مرسوم در کتاب‌های پیشین تفاوت بنیادین دارد» (به نقل از نویسندگان کتاب، پیشگفتار). در سوال تحقیق سوم به ارزیابی کتاب‌های درسی از لحاظ کلیات و مقایسه آن با کتاب‌های قبلی پرداخته شد.

جدول ۳. مقایسه کلیات در کتاب‌های قبلی و جدید

معیارها	مات	ما.ق	ما.ج	ح.ق	ح.ج	نا	۰	۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸	۲۰
ج: کلیات																	
۲۲. تاکید بر شیوه‌ها و نظریه‌های آموزشی روز	۴	۳	۳	۱۲	۱۲	۱۶											
۲۳. بیان صریح اهداف کل دوره و هر کتاب	۴	۵/۵	۳	۲	۱۲	۱۶											
۲۴. وجود کتاب راهنمای معلم برای هر کتاب و اجزای درس	۵	۵/۵	۳	۲/۵	۱۵	۲۰											
۲۵. پوشش نظام مند برنامه درسی	۵	۳	۳	۱۵	۱۵	۲۰											
۲۶. آهنگ، توالی و شیوه معرفی اجزاء مطالب و مهارت‌ها و تکرار متناسب آنها	۴	۲	۳	۸	۱۲	۱۶											
۲۷. هدایت فراگیران به اتخاذ استراتژی‌های خودیادگیری	۳	۱	۲	۳	۶	۱۲											
۲۸. توجه به اختلافات زبان فارسی و انگلیسی و رعایت مسائل فرهنگی	۴	۱	۲	۴	۸	۱۶											
۲۹. معنادار و در متن ارائه شدن تمرینات تلفظ، استور و واژگان	۵	۱	۲	۵	۱۰	۲۰											
۳۰. تناسب مطالب در به کارگیری وسایل کمک آموزشی	۴	۱/۵	۳	۶	۱۲	۱۶											
۳۱. وجود تمرینات خود آزمایی و مرور مطالب قبلی در فواصل مشخص	۴	۳	۳	۱۲	۱۲	۱۶											
۳۲. تلفیق مطلوب فعالیت‌های مربوط به مهارت‌های چهارگانه	۳	۱	۲	۳	۶	۱۲											

مات=مقیاس ارزشی ثابت (value scale)؛ ما.ق=مقیاس اکتسابی قبلی (previous merit scale)؛ ما.ج=مقیاس اکتسابی جدید (present merit scale)؛ ح.ق=حاصلضرب امتیازات ارزشی در اکتسابی قبلی (previous value merit product)؛ ح.ج=حاصلضرب امتیازات ارزشی در اکتسابی جدید (present value merit product)

جدول ۳ مربوط به بررسی کلیات کتاب می‌باشد. با نگاهی به این جدول و مقایسه نمرات اکتسابی کتاب‌های قبلی و جدید مشخص می‌شود که کتاب از لحاظ کلیات پیشرفت زیادی داشته است. در مقدمه کتاب آمده است که کتاب با رویکرد ارتباطی فعال خودباورانه مطرح در برنامه درسی تهیه و تدوین شده است که یکی از نقاط قوت کتاب جدید است. برخی از مؤلفه‌ها مانند بیان صحیح اهداف دوره و وجود کتاب راهنمای معلم برای هر کتاب و اجزای درس در کتاب‌های قبلی نمره ۵، ۰ (نیم) را کسب نموده‌اند که در کتب جدید این نمره به نمره ۳ تبدیل شده است یعنی نواقص برطرف شده‌اند.

همچنین در مقدمه کتاب ذکر شده است که از ویژگی های این بسته آموزشی وجود کتاب دانش آموز، کتاب کارف کتاب معلم، لوح فشرده، فلش کارت معلم و ... می باشد. تنها در گزینه رعایت مسائل فرهنگی کتاب پیشرفت چندانی نکرده است «چرا که بیش از حد مسائل فرهنگی رعایت شده است و هیچ نشانی از دنیای غیر ایرانی در آن نیست و کتاب به صورت جزیره ای سعی در بومی سازی مطلق آن داشته است» (پیش قدم و رستمی سرابی، ۱۳۹۴، ص. ۳۶).

۵. بحث و نتیجه گیری

نقد و بررسی موارد آموزشی فرایندی پویاست و بر اساس گفته الیس (۱۹۹۷) ارزشیابی پس از تدریس اهمیت دارد. هدف اصلی تحقیق حاضر بررسی کتب انگلیسی دوره اول با نام Prospect 1, 2, 3 بر اساس الگوی یارمحمدی (۱۳۸۰) و مقایسه آن با کتاب های پیشین بود. همانطور که در جدول های ۱ تا ۳ نشان داده شد کتاب از نظر محتوای مطالب درسی، چهار مهارت اصلی و کلیات به نسبت کتاب های قبلی پیشرفت زیادی داشته است. هر کار تازه ای نقاط ضعف و مثبتی دارد که قابل بررسی است. مقایسه کتاب های فعلی با کتاب های قبلی نشان دهنده این است که دست اندرکاران برای ارتقا کتاب تلاش بسیاری داشته اند هر چند که برخی از محققان از جنبه های مختلف کتاب ها را بررسی کرده و نتایج مختلفی گرفته اند. به عنوان مثال سودمند افشار (۱۳۹۴) با بررسی کتاب پایه هفتم یا Prospect 1 به برخی نقاط ضعف کتاب اشاره کرده است. به عقیه وی واقعی و طبیعی نبودن مطالب، ارایه یکسویه و متعصبانه مقوله فرهنگ، عدم جذابیت موضوعات، محدود بودن به موقعیت های موجود در کتاب های درسی (درس و مدرسه) و همچنین بیان جنسیت در مطالب و تصاویر به نفع مردان می باشد. نتایج میرزایی و طاهری (۱۳۹۴) با نتایج تحقیق حاضر همخوانی دارد. آن ها نیز نتیجه گیری کرده اند که از مزایای کتاب های درسی حاضر «تامین منابع و وسایل کمک آموزشی مختلف شامل کتاب کار، فایل های صوتی و تصویری، بهبود کیفیت آموزشی، کمک به تعلیم و آماده سازی هر چه بیشتر معلمان، سازمان دهی طرح های آموزشی و همگون کردن فرایند آموزشی در تمامی محیط های آموزشی می باشد» (ص. ۱۹۸). این نویسندگان همچنین بیان کرده اند که کتاب های حاضر در مقایسه با کتاب های پیشین هم سطح خود، از نظر آموزش سنتی دستور زبان فاصله گرفته اند و به سمت مهارت محوری گام برداشته اند. هر چند هنوز تمرینات مکانیکی و ملالت آور در کتاب مشاهده می شود. بر اساس نظریه علوی نیا و زین العابدینی (۱۳۹۴) نگارندگان کتاب به میزان قابل تاملی ضعف های موجود مجموعه های قبلی را برطرف کرده اند اما هنوز کاستی هایی در شیوه تنظیم کتاب مشهود است و کتاب در طراحی تمرینات درسی به تنوع بیشتری نیاز دارد.

از آنجا که معلم، دانش آموز و کتاب های درسی سه رکن اصلی فرایند تعلیم و تربیت هستند و از این سه رکن کتاب های درسی اهمیت ویژه ای دارند (میرزایی و طاهری، ۱۳۹۴) ارزشیابی این کتاب ها امری بسیار ضروری است. امید است که تحقیق حاضر در بررسی کلی کتاب ها و ارایه نظرات محققان دیگر نقش موثری ایفا کرده باشد.

تشکر و قدردانی: با تشکر از استاد گرانقدرم دکتر یار محمدی که الگوی زندگی نیز بوده است.

منابع

احمدی صفا، م. و فراهانی، م. (۱۳۹۴). پرورش توانش بینا فرهنگی در «پراسپکت یک» بر اساس دیدگاه معلمان زبان انگلیسی به عنوان زبان خارجی. ۱-۲۴.

پیش قدم، ر. و رستمی سرابی، ز. (۱۳۹۴). نقد و بررسی کتاب «انگلیسی پایه هفتم» از دیدگاه مدل تحولی - تفاوت های فردی مبتنی بر ارتباط. پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی، ۲۵-۴۲.

خدیج شریبیان، ش.، خیرآبادی، ر.، علوی مقدم، ب.، عنانی سراب، م.، فروزنده شهرکی، ا. و باقری، ن. (۱۳۹۲). *انگلیسی دوره اول متوسطه (هفتم)*. شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران.

رضائی، ا. و رستم بیک تفرشی، آ. (۱۳۹۴). تحلیل متن کتاب زبان انگلیسی هفتم بر مبنای دستور نقش گرای نظام مند هلیدی. ۷۶-۵۹.

زندمقدم، ا. و رحیمی گل خندان، آ. (۱۳۹۴). بررسی و نقد کتاب نوزبان انگلیسی پایه هفتم» از دیدگاه طرح درس فعالیت محور. *پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی*، ۱۴(۴)، ۷۷-۱۰۴.

سلیمی، ا. ع. و تاسه، ی. (۱۳۹۴). کاربرد هوش های چندگانه در کتاب جدید زبان انگلیسی دوره اول متوسطه. *پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی*. ۱۵(۳)، ۲۱۵-۲۳۰.

سودمند افشار، ح. (۱۳۹۴). بررسی و نقد کتاب «زبان انگلیسی پایه اول دوره اول متوسطه با تکیه بر جنبه های تحلیل گفتمانی انتقادی: نمود جنسیت و قدرت». *پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی*. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۵(۳)، ۱۰۵-۱۳۲.

شاهدی، ش. (۱۳۸۰). بررسی و تعبیه سازوکار تحلیل متن برای متنهای زبان فارسی با عنایت ویژه به چارچوب ها و متنهای مهم موجود (پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۰).

علوی نیا، پ. و زین العابدینی، م. (۱۳۹۴). نقدی بر کتاب «زبان هفتم» بر اساس مدل سینور و باشتورکمن. ۱۷۷-۱۵۹.

میرزایی، ع. و طاهری، ف. (۱۳۹۴). بررسی و نقد کتاب «انگلیسی هفتم» از منظر مهارت دستوری: ارزیابی یک تغییر. *پژوهش نامه انتقادی متون و برنامه های علوم انسانی*، ۱۹۷-۲۱۴.

یارمحمدی، ل. (۱۳۸۰). تحلیل و نقدی کلی بر کتابهای درسی زبان انگلیسی قبل از دانشگاه. نامه فرهنگستان علوم، ۱۸، ۶۷-۸۰.

Amerian, M. (1987). A comparative study of the Graded English and the Right Path to English series with regard to content and methodology (M.A. Thesis, Shiraz University, ۱۹۸۷).

Ansary, H., & Babaii, E. (2002). Universal characteristics of EFL/ESL textbooks: A step towards systematic textbook evaluation. *The Internet TESL Journal*, 8 (2).

Candlin, C. N., & Breen, M. P. Evaluation, adapting and innovative language teaching materials. In Yorio, K. Perkins and J. Schacter (eds.). *On TESOL 79: The learner in focus*. Washington, D. C.: TESOL.

Chastain, K. (1971). *The development of modern language skills: Theory of practice*. Philadelphia: Center for Curriculum Development.

Ellis, R. (1997). The empirical evaluation of language teaching materials. *ELT Journal*, 51(1).

Sheldon, L. E. (1988). Evaluating ELT textbooks and materials. *ELT Journal*, 42, 237-246.

Tomlinson, B. (2001c). Materials development. In R. Carter, & D. Nunan (Eds.), *English language teaching materials: Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Tucker, C. A. (1975). Evaluating beginning textbooks. *English Teaching Forum*, 13, 355-361.